گفت‌وگو

یادداشت اختصاصی
حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی برای روزنامه قدس به مناسبت ولادت حضرت فاطمه زهرا(س)

صدیقه طاهره؛ نماد انقلاب فرهنگی پیامبر ﷺ در تکریم زن

آمده پیامبر اکرم(ص) در شب معراج وارد بهشت شد، جبرئیل از میوه درخت طوبی به او داد و پس از بازگشت به زمین، نطفه فاطمه زهرا(س) از آن میوه بهشتی منعقد شد؛ لذا پیامبر(ص) او را «از بو بوسید و می‌فرمود: «از او بوی بهشت می‌شنوم». (ذخائر العقبی، ص ۳۶ و ۴۴؛ مستدرک الصحیحین، ج ۶، ص ۱۵۶؛ الدر المنثور) آری، «فولدت فاطمة فوقعت حین وقعت علی الارض ساجدة؛ فاطمه متولد شد و در حین تولد برای خدا سجده کرد». (ذخائر العقبی، ص ۴۴) بدین ترتیب، طبق کتب روایی، فاطمه(س) پنج سال پس از بعثت از همسرش خدیجه(س) تولد یافته است. (کافی، ج ۱، ص ۴۵۸)

راز میوه بهشتی و بهشت در محراج پیامبر(ص)

ممکن است گفته شود این‌ها مربوط به دوران پیش از نبوت است که ارواح شهدا قبل از قیامت در آن جای دارند؛ ولی پاسخ این است که بهشت برزخی، مادی نیست، بلکه جنبه مثالی دارد(عالم مثال). عالمی است که حقایق آن دارای صورت‌اند و عاری از ماده) و ارواح در قالب‌های مثالی متنعم‌اند؛ در چنین بهشتی میوه‌های قابل استفاده برای جسم مادی نخواهد بود، بلکه از جهاتی شبیه صحنه‌های خواب است. افزون بر این، روایات متعدد نشان می‌دهد بهشت هم اکنون به وسیله اعمال انسان‌ها در حال گسترش است و این اخبار تنها در صورتی مفهوم است که بهشت اکنون موجود باشد. به عنوان نمونه در حدیثی از امیرالمومنین آمده پیامبر(ص) فرمود: در شب معراج، ابراهیم خلیل(ع) به من گفت: «به امتت دستور ده در بهشت زیاد درختکاری کنند، چرا که زمینش گسترده و خاکش پاک و حاصلخیز است!» گفتم: «درختکاری بهشت چیست؟» گفت: «ذکر لا حول و لا قوة الا بالله است». (بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۴۹، حدیث ۸۳) در حدیث دیگری می‌فرماید در بهشت فرشتگانی را دیدم که قصرهایی می‌سازند و گاه توقف می‌کنند. پرسیدم علت چیست؟ گفتند: «منتظر مصالح هستیم!» گفتم: «مصالح شما چیست؟» گفتند: «ذکر سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر که مؤمن می‌گوید؛ هنگامی که ذکر می‌کند بنا می‌کنیم و هنگامی که خود داری می‌کند، دست نگه می‌داریم». (بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۳۷۵، حدیث ۸)

حضرت فاطمه(س)؛ مصداق بارز و حقیقت «کوثر»

تولد این مولود خجسته چنان پیامبر(ص) را خشنود کرد که زبان به مدح پروردگار گشود و زبان به‌خواهان که او را «ابتر» و بی‌عقب می‌خواندند، برای همیشه گاه شد. خداوند مژده این مولود پربرکت را در سوره کوثر داد و فرمود: «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ؛ ما به تو کوثر [خیر و برکت فراوان] عطا کردیم! پس برای پروردگارت نماز بخوان و قربانی کن، و دشمن تو قطعاً بریده نسل و بی‌عقب است». (سوره کوثر، آیات ۱ تا ۳) روی سخن در این سوره با پیامبر(ص) برای تسلی خاطر حضرت در برابر زخم‌زبان‌های دشمنان است. «کوثر» از «کثرت» به معنای جامع خیر و برکت فراوان است و به افراد شایسته نیز گفته می‌شود؛ وسیله اعمال انسان‌ها در آخرت است و به این اخبار تنها در صورتی مفهوم است که بهشت اکنون موجود باشد. به عنوان نمونه در حدیثی از امیرالمومنین آمده پیامبر(ص) فرمود: در شب معراج، ابراهیم خلیل(ع) به من گفت: «به امتت دستور دهد در بهشت زیاد درختکاری کنند، چرا که زمینش گسترده و خاکش پاک و حاصلخیز است!» گفتم: «درختکاری بهشت چیست؟» گفت: «ذکر لا حول و لا قوة الا بالله است». (بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۴۹، حدیث ۸۳) در حدیث دیگری می‌فرماید در بهشت فرشتگانی را دیدم که قصرهایی می‌سازند و گاه توقف می‌کنند. پرسیدم علت چیست؟ گفتند: «منتظر مصالح هستیم!» گفتم: «مصالح شما چیست؟» گفتند: «ذکر سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر که مؤمن می‌گوید؛ هنگامی که ذکر می‌کند بنا می‌کنیم و هنگامی که خود داری می‌کند، دست نگه می‌داریم». (بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۳۷۵، حدیث ۸)

حضرت فاطمه(س)؛ مصداق بارز و حقیقت «کوثر»

تولد این مولود خجسته چنان پیامبر(ص) را خشنود کرد که زبان به مدح پروردگار گشود و زبان به‌خواهان که او را «ابتر» و بی‌عقب می‌خواندند، برای همیشه گاه شد. خداوند مژده این مولود پربرکت را در سوره کوثر داد و فرمود: «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ؛ ما به تو کوثر [خیر و برکت فراوان] عطا کردیم! پس برای پروردگارت نماز بخوان و قربانی کن، و دشمن تو قطعاً بریده نسل و بی‌عقب است». (سوره کوثر، آیات ۱ تا ۳) روی سخن در این سوره با پیامبر(ص) برای تسلی خاطر حضرت در برابر زخم‌زبان‌های دشمنان است. «کوثر» از «کثرت» به معنای جامع خیر و برکت فراوان است و به افراد شایسته نیز گفته می‌شود؛ وسیله اعمال انسان‌ها در حال گسترش است و این اخبار تنها در صورتی مفهوم است که بهشت اکنون موجود باشد. به عنوان نمونه در حدیثی از امیرالمومنین آمده پیامبر(ص) فرمود: در شب معراج، ابراهیم خلیل(ع) به من گفت: «به امتت دستور دهد در بهشت زیاد درختکاری کنند، چرا که زمینش گسترده و خاکش پاک و حاصلخیز است!» گفتم: «درختکاری بهشت چیست؟» گفت: «ذکر لا حول و لا قوة الا بالله است». (بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۴۹، حدیث ۸۳) در حدیث دیگری می‌فرماید در بهشت فرشتگانی را دیدم که قصرهایی می‌سازند و گاه توقف می‌کنند. پرسیدم علت چیست؟ گفتند: «منتظر مصالح هستیم!» گفتم: «مصالح شما چیست؟» گفتند: «ذکر سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر که مؤمن می‌گوید؛ هنگامی که ذکر می‌کند بنا می‌کنیم و هنگامی که خود داری می‌کند، دست نگه می‌داریم». (بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۳۷۵، حدیث ۸)

حضرت فاطمه(س)؛ مصداق بارز و حقیقت «کوثر»

تولد این مولود خجسته چنان پیامبر(ص) را خشنود کرد که زبان به مدح پروردگار گشود و زبان به‌خواهان که او را «ابتر» و بی‌عقب می‌خواندند، برای همیشه گاه شد. خداوند مژده این مولود پربرکت را در سوره کوثر داد و فرمود: «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ؛ ما به تو کوثر [خیر و برکت فراوان] عطا کردیم! پس برای پروردگارت نماز بخوان و قربانی کن، و دشمن تو قطعاً بریده نسل و بی‌عقب است». (سوره کوثر، آیات ۱ تا ۳) روی سخن در این سوره با پیامبر(ص) برای تسلی خاطر حضرت در برابر زخم‌زبان‌های دشمنان است. «کوثر» از «کثرت» به معنای جامع خیر و برکت فراوان است و به افراد شایسته نیز گفته می‌شود؛ وسیله اعمال انسان‌ها در حال گسترش است و این اخبار تنها در صورتی مفهوم است که بهشت اکنون موجود باشد. به عنوان نمونه در حدیثی از امیرالمومنین آمده پیامبر(ص) فرمود: در شب معراج، ابراهیم خلیل(ع) به من گفت: «به امتت دستور دهد در بهشت زیاد درختکاری کنند، چرا که زمینش گسترده و خاکش پاک و حاصلخیز است!» گفتم: «درختکاری بهشت چیست؟» گفت: «ذکر لا حول و لا قوة الا بالله است». (بحارالانوار، ج ۸، ص ۱۴۹، حدیث ۸۳) در حدیث دیگری می‌فرماید در بهشت فرشتگانی را دیدم که قصرهایی می‌سازند و گاه توقف می‌کنند. پرسیدم علت چیست؟ گفتند: «منتظر مصالح هستیم!» گفتم: «مصالح شما چیست؟» گفتند: «ذکر سبحان الله و الحمد لله و لا اله الا الله و الله اکبر که مؤمن می‌گوید؛ هنگامی که ذکر می‌کند بنا می‌کنیم و هنگامی که خود داری می‌کند، دست نگه می‌داریم». (بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۳۷۵، حدیث ۸)

گذری بر اسرار تولد حضرت فاطمه زهرا(س)

در وهله نخست باید گفت پیامبر اسلام(ص) در سال پنجم بعثت به همین مناسبت، باحجت‌الاسلام‌والمسلمین علی‌اکبر نوایی، اسلام سطوح عالی حوزه علمیه خراسان درباره سیره آن حضرت و آموزه‌هایی که می‌تواند برای خانواده‌های امروز راهگشا باشد، گفت‌وگو کرده‌ایم. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

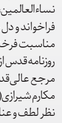

کرامت ذاتی و والایی جایگاه زن در اندیشه اسلامی در مقایسه با جاهلیت کهن و مدرن

نکته نخست به کرامت و والایی زن در اندیشه ناب اسلامی اختصاص دارد؛ زن ذاتاً موجودی برخوردار از ارجمندی، برگزاری و کرامت است؛ وجودی که مایه رحمت، مودت و سرسبلندی خانواده و جامعه به شمار می‌رود. هرچند متأسفانه در نظامات غیرالهی، همان گونه که امروز در جهان غرب و کشورهای اروپایی مشاهده می‌کنیم، زن صرفاً به یک ابزار تنزل یافته است.

در دارزنای تاریخ نیز همواره با زن همین موجودی فاقد ارزش برخورد شده است. قرآن کریم در خصوص وضعیت اسفبار زن در دوران جاهلیت مقارن با ظهور اسلام، در آیه ۵۸ سوره مبارکه نحل می‌فرماید: «وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ»؛ یعنی در عصر جاهلیت، هرگاه به یکی از آنان بشارت داده می‌شد که همسرش دختری به دنیا آورده است، چهره‌اش از خشم سیاه و برافروخته می‌شد، از شرمساری این خبر از میان قوم کناره می‌گرفت و با خود می‌اندیشید آیا این دختر را با خواری و ذلت نگه دارد یا او را در خاک پنهان کند. در عمل نیز چنین می‌کردند؛ از این رو قرآن مجید هشدار می‌دهد در روز رستاخیز از آنان بازخواست خواهد شد: «بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ»؛ به کدامین گناه این دختران بی‌پناه کشته و مدفون شدند؟

هم‌نفسی صف‌ها

در حال کلام‌های طولانی و فشرده، تقریباً همه در یک حال بودند؛ جمعیتی پرشمار که انگار به یک اندازه طعم این نزدیکی بالونگردنی را چشیده بودند و تاب خویشتن‌داری نداشتند. زیر نور آینه‌کاری‌های روضه مومن عطر گرم گندم و گلابی که آرام‌آرام در فضا می‌نشست، حس حضور در این حریم نورانی همه را به یک حال وهوا رسانده بود؛ انگار فاصله این زنان با بارگاه شمس الشموس(ع) به صفر رسیده باشد. اگر در یک سو، بانوی خادم جوانی با لباس سبز خدمت، شانه‌هایش به گریه می‌لرزید و با هر بار بردن نام حضرت زهرا(س) و آقا علی بن موسی الرضا(ع) اشکش تازه می‌شد، چند قدم آن سوتر، بانوی پژوهشگری هم کتابچه زیارت‌نامه سوره‌ها‌ی رنگ‌رابه سینه فشرده بود و بی‌صدا اشک می‌ریخت. در ردیف‌های پیش‌رو پشت‌سر پیر و جوان، از مجاوران همیشگی مشهد تا بانوان میهمان از شهرهای دور، همگی در همین بی‌قراری آرام شریک بودند؛ گریه‌هایی نرم و نفس‌هایی بریده که نشان می‌داد دل‌های این جمع، خیلی پیش‌تر از آغاز برنامه، راه پیوند قلبی با مضجع شریف رابه‌پا کرده‌اند. دقایقی بعد، تلاوت محترم آستان قدس رضوی همراه با جمعی از علما و مدیران حرم مطهر وارد شدند. آیت‌الله مروی با وقار پیش‌رفت، بر صحن مطهر بوسه زد؛ زیارت کرد و آرام در گوشه‌ای ایستاد. تازه اینجا بود که نوای قاری قرآن کریم فضا را پر کرد و به آیه‌های اتقافی که به تلاوت سوره‌های مبارکه «انسان» و «کوثر» در آستانه بیستم جمادی‌الثانی و پیش از غبارروبی حریم پسر، چه پیوندی از این روشن‌تر؟ «انسان» در برابر دیدگان من اهل‌بیت(ع).

عکس: رهبری

عطر گلاب وطنین «جامعه کبیره»

همزمان با غبارروبی آرام دون مضجع شریف و کشیدن دستمال‌های لطیف و آغشته به گلاب تاب برسنگ مطهر، شمیم روح‌نواز آن تمام روضه منوره را دربرگرفت. در همین لحظات، نوای باشکوه «زیارت جامعه کبیره» در زیر سقف بلند و نورانی حرم مطهر طنین انداخت؛ فرازهایی که با «السَّلامُ عَلَيْكُمْ يا أَهْلَ بَيْتِ النُّبُوَّةِ مَوْضِعَ الرِّسالَةِ» دل‌ها را با خود تا عرش معرفت بالا می‌برد. حالا دیگر صدای گریه از تمام اقشار بی‌صبانه بلند بود؛ اشک‌هایی آرام و بیوسته از جنس شوق، حیرت و فروتنی. گویی هیچ بانویی در آن همیمنت میلاد حضرت فاطمه زهرا(س)، چنین بی‌منت بر سفره کرامت فرتذ گرامی‌شان، امام‌رئوف(ع) ننشسته است. در آن نزدیکی کمیاب، حاضران یاد هزاران زن مشتاقی را در دل زنده نگه داشته بودند که بیرون از این درهای بسته مانده بودند؛ اشک‌هایی امان می‌یارید تا سلام تمام جامانده‌گان را به این آستان نورانی برساند و شکر این همه موهبت را بی‌واژه‌به‌جا آورد.

غبارروبی درون مضجع به دقایق پایانی نزدیک می‌شد که نوای مداحی و مرثیه‌خوانی جای زمزمه زیارت را گرفت و شور ارادت در روضه منوره به اوج رسید. این بار تمام جمع، لرزان و یکصدا، همراه با مداح می‌خواندند: «ای صفای قلب زارم؛ هرچه دارم از تو دارم تا دل‌ریش جان‌ریش؛ سر ز خاک تو ندارم... منم خاک درت غلام و نوکرت؛ مران از در مرابه جان مادرت...» رسیدن به همین مصراع آخر کافی بود تا تمام طاقت جمع یک‌جا فروریزد. در آن لحظه‌ها، میان عطر بهشتی فضا وصدای گریه‌ها، دیگر فاصله‌ای میان مادر فاطمی و حریم رضوی نبود؛ هر زمزمه، عهد، دوباره ارادت به امام مهربانی‌ها بود، به پشتوانه عزیزترین نامی که ضامن اجابت همه دعاهاست.

وقتی دل‌ها غبارروبی شد

در واپسین لحظه‌ها، دست‌ها به دعا بالا رفت. در هم‌جواری رواق جفاکاران بی‌ادب قریش نازل شده است». (بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۳۲؛ مناقب ابن شهرآشوب، ج ۳، ص ۳۲۰) سپس افزود: «بگو پدر جان، که این سخن قلب مرا زنده و خدا را خشنود می‌کند». آری، آهنگ دلنواز «پدر جان» فاطمه(س) با روح پیامبر(ص) همان می‌کرد که نسیم بهاری با شکوفه‌های لطیف درختان.

در حدیث دیگری آمده پیامبر(ص) هنگام سفر، آخرین کسی که با او وداع می‌کرد زهرا(س) بود و هنگام بازگشت، نخستین کسی که به دیدنش می‌شتافت فاطمه(س) بود. (فضائل الخمسه، ج ۳، ص ۱۳۲) محدثان شیعه و اهل سنت نقل کرده‌اند که پیامبر(ص) فرمود: «فاطمة بضعة منی، من آذاها فقد آذانی و من اغضبها فقد اغضبنی، من سرها فقد سرنی و من ساءها فقد ساءنی؛ فاطمه(س) پاره تن من است، هر کس او را آزار دهد مرا آزار داده، هر کس خشمگینش کند مرا خشمگین کرده، هر کس مسرورش کند مرا مسرور کرده و هر کس اندوهگینش سازد مرا اندوهگین ساخته است». (بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۴۳)

انقلاب فکری و فرهنگی در تکریم زن

بدون شک شخصیت والای فاطمه(س)، آینده درخشان و مقام عرفان و ایمان و عبادتش این همه احترام را ایجاب می‌کرد؛ چرا که امامان همه از نسل او بودند و او همسر بزرگ‌مرد اسلام، امیرمؤمنان علی(ع) بود. اما پیامبر(ص) با این عمل می‌خواست حقیقت دیگری را نیز به مردم تفهیم کند و دیدگاه اسلام را در زمینه نگرش روشن سازد و انقلاب فکری و فرهنگی بیافریند و بگوید: دختر، موجودی نیست که باید زنده به گور شود؛ ببینید من دست دخترم را می‌بوسم، او را بر جای خود می‌نشانم و این همه عظمت و احترام برای او قائلم.

تبعیض منزلت و نقش آفرینی اجتماعی زنان؛ از صدر اسلام تا عصر انقلاب اسلامی

پیامبر گرامی اسلام(ص) زن را به گله عزت رساندند و او را در حقوق انسانی، تکالیف و خطاب‌های قرآنی، اثرگذاری و نقش‌آفرینی در صحنه اجتماع، هم‌تراز مردان قرار دادند. در مکتب اسلام، زن توانست به نیرومندی، عزت و الگوی جامعه بدل شود؛ تا آنجا که در روایات نبوی فرموده‌اند: «الجَنَّةُ تَحتَ أَقدامِ الأُمَّهاتِ»؛ بهشت زیر پای مادران است. همچنین در روایت آمده است فردی خدمت پیامبر اکرم(ص) رسید و پرسید به چه کسی نیکی کنم و احترام بگذارم؟ حضرت سه بار پیاپی فرمودند: «مادرت» و در مرتبه چهارم فرمودند: «پدرت». این تقدم، گواه حق عظیمی است که زن بر فرزندان، همسر و ارکان نظام اجتماعی دارد.

در دوران معاصر و در بستر انقلاب اسلامی ایران نیز از سوی حضرت امام خمینی(قدس سره) و پس از ایشان امام شهید، دربازه منزلت، شأن و ارزش ذاتی زن بیانات عمیقی ایراد شده است. نام‌گذاری سال و روز ولادت باسعادت حضرت زهرای اطهر(س) به عنوان «روز زن» نشان از اوج تکریم مقام زن دارد؛ هرچند در حقیقت، همه روزها و ایام متعلق به بانوان جامعه اسلامی است.

همدلی و اتکای مشترک؛ زن و شوهر باید مایه امید، اتکا و تمام سرمایه یکدیگر در فراز و نشیب‌ها باشند؛ همان‌سان که میان موارد راهبری چند اصل تقدیم می‌شود. **ایجاد آرامش روانی و پاسخ به نیازهای روحی و جسمی**؛ زن تا تدبیر عاطفی خود مایه سکونت نفس اعضای خانواده و در رأس آن‌ها همسر است. این تدبیر موجب می‌شود مرد با ورود به خانه، تمام اضطراب‌های بیرونی را فراموش کند و آرامش لازم را در این حریم مأمن عاطفی خویش بیابد؛ امری که راه هرگونه لغزش احتمالی در جامعه را مسدود می‌کند. **آراستگی و ایجاد فضای نشاط در منزل**؛ اهتمام زن به آراستگی ظاهری و باطنی در محیط خانه و برای همسر موجب تعمیق صمیمیت و سلامت اخلاقی جامعه است. **تسهیلگری و ساده‌سازی زندگی**؛ زن با ایجاد بستر سهولت، قناعت، بی‌پیرایگی و پرهیز از چشم‌وهم‌چشمی در حیات مشترک، همان گونه که چهیزیه فخر زنان نو عالم، حضرت صدیقه کبری(س) در نهایت سادگی تدارک شد، می‌تواند گشایش را در ازدواج و زندگی جاری کند. **تجلی معنویت، عشق و مودت**؛ بانو، کانون انتشار محبت، معنویت و صفا در محیط خانواده است. **پایبندی به تقسیم کار عادلانه**؛ آنچنان که پیامبر اعظم(ص) میان علی(ع) و فاطمه(س) تقسیم کار فرمودند؛ وظایف برون‌شهری بر عهده علی(ع) و تدبیر درون‌خانه بر دوش فاطمه(س) نهاده شد. حضرت زهرا(س) از این تقسیم‌بندی چنان شادمان شدند که فرمودند جز خدا کسی نمی‌داند چه اندازه مسرور شدم که رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله(ص) و مسلمانان وظایف حقوق، حقّه، یکی از افراد نادان مدینه در مسیر بازگشت به امیرالمؤمنین(ع) جسارت ورزید. حضرت زهرا(س) با خروش انقلابی و عتاب‌آمیز بر او و بانگ زدند: «ساکت باش ای انسان کم‌معرفت! او امام ربانی و هبکل نورانی است؛ قطب‌الأقطاب و محور رهبران پاک‌انیدش، عصاره پاکان، ناطق به صواب و نقطه مرکزی برگار امامت است». این در روزگاری بی‌سابقه است که در وجود او، ساحت قدسی آسمان با حیات خاکی بشر پیوند خورد؛ بانویی که تأمل در ارزش خلقت و مرتبه روحانی‌اش، فهم ما را از معنای حقیقی انسان کامل عمیق‌تر می‌کند. حضرت فاطمه زهرا(س) در منطق معارف اسلامی، مظهر عزت و جایگاه حقیقی زن است؛ الگویی که بر تاریکی جاهلیت دیروز و نگاه‌های ابزاری امروز خط بطلان می‌کشد. در کنار این مقام والای معنوی، سیره زندگی آن حضرت، از پاسداشت عفاف و سلامت اخلاق عمومی گرفته تا سامان‌دهی زیستی و دوری از تجمل، تراز روشنی پیش پای جامعه و به‌ویژه خانواده‌های صاحبان مسئولیت می‌گذارد. به همین مناسبت، گفت‌وگو با آیت‌الله سیدیاسین الموسوی، امام جمعه بغداد و استاد برجسته حوزه علمیه نجف اشرف را می‌خوانید.

انقلاب اسلام در کرامت زن

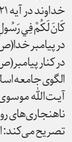

آیت‌الله موسوی در آغاز با اشاره به سالروز ولادت حضرت زهرا(س) ابعاد شخصیتی این بانوی بزرگ برای هر مسلمانی ضرورت دارد؛ زیرا درک این حقایق، روح خرد و بینش انسان را دگرگون می‌کند و از برتری اهل علم نیز همین رشد معرفتی است. در کنار این سایه افکنده است، گاه‌مرد در خیابان‌های شهرانی دارد و برخی زنان نیز با پوشش و آرایش می‌کوشند جذابیت خود را به نامحرم بنمایانند. جلوه‌گری در برابر نامحرم، مصداق آزادی شمرده نیست؛ زیرا زمینه‌ساز لغزش و انحراف دیگران می‌شود. خود آرایی برای خویش، خانواده و همسر نه‌تنها ایرادی ندارد، بلکه مستحب است؛ اما کشاندن جذابیت زنانه به معرفت عمیق سبب شد حضرت زهرای مرضیه(س) در راه نصرت امام زمان خویش ذوب شوند و نخستین شهید ولایت پس از رسول خدا نام گیرند.

زن مسلمان باید رابطه‌ای استوار و روشنگرانه با بدنه جامعه برقرار کند؛ همان گونه که حضرت زهرا(س) برای زنان مهاجر و انصار خطابه می‌خواندند، به پرسش‌ها و شبهات علمی و فقهی مردم پاسخ می‌دادند و هدایت جامعه را بر عهده داشتند. الگوی زن مسلمان باید به‌گونه‌ای مقاوم، استوار و شجاعانه باشد که حتی دشمنان نیز از هیبت و صلابت این الگو به هراس افتند.

منظومه آموزه‌های فاطمی؛ از قله عبادت تا میراث ماندگار ادب

سیر و سلوک عبادی حضرت زهرا(س) و اوج تقرب ایشان به درگاه احدیت، والاترین ارزش بندگی را فراروی مؤمنان می‌نهد. شناخت عمیق و تزلزل‌ناپذیر درباره خداوند متعال، رسول گرامی و ولایت امیرالمؤمنین(ع).

مسئولیت‌های اجتماعی، سیاسی، ولایت‌مداری و جهاد در خشان‌ترین فضیلت و پرجاذبه‌ترین سرمایه حیات طیبه انسانی «ادب» است که در رفتار حضرت زهرا(س) تبلور تام داشت. ادب، کانونی متعالم ارکام اخلاقی است. آن گاه که ادب حاکم باشد، انسان تکالیف خود را در قبال پروردگار، پیامبر(ص) و ائمه معصومین(ع) به شایستگی ایفامی کند. حضرت زهرا(س) در برابر خداوند در اوج ادب بودند و می‌فرمودند: هرگز در هیچ حکمی از احکام الهی تردید نکردم و منکر نشدم؛ «الحمدلله الذی لم یجعلنی جاحدةً شیئاً من أمره». در برابر شوهر نیز عالی‌ترین مراتب ادب را منجلی می‌کردند؛ روزی به علی(ع) فرمودند: آیا هرگز شد از من ملول و آزرده‌خاطر شده باشی؟ امیرالمؤمنین(ع) با شنیدن این کلام متأثر شدند، اشک در چشمانشان حلقه زد و فرمودند: دختر پیامبر! من از درگاه شما شرمسارم؛ همواره مایه تسکین و طاعت بوده‌ای. ایشان در برابر پدر بزرگوارشان نیز سرایا ادب بودند؛ پس از نزول آیه شریفه «لا ترفعوا أصواتکم فوق صوت النبی»، پدر را «یا رسول‌الله» خطاب کردند، اما پیامبر اکرم(ص) فرمودند: «دخترم، مرا همان پدر خطاب کن؛ چراکه ندای تو قلب مرا آرامش می‌بخشد.

الگوی روابط سالم و نقد خودنمایی در فضای عمومی

این عالم دینی با ورود به ساحت خانوادگی حضرت زهرا(س) بیان می‌کند: آن بانو در خانه پیامبر(ص) زیست و چنان جایگاهی داشت که در منابع شیعه و سنی، همچون «کشف الغمه» اربلی، «مقاتل الطالبیین» ابوالفرج اصفهانی و «المعجم الکبیر» طبرانی، کنیه «اُمُّ أَبیها» (مادر پدر) برای ایشان نقل شده است. آن حضرت با وجود مقام والایش به عنوان دختر رسول خدا(ص)، زیستی انسانی داشت و در تعامل زن و مرد سرمشق ماست. خداوند در آیه ۲۱ سوره «احزاب» می‌فرماید: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ»؛ یعنی بی‌تردید در پیامبر خدا(ص) برای شما سرمشقی نیکوست؛ و در کنار پیامبر(ص) و امامان(ع)، حضرت زهرا(س) نیز الگوی جامعه اسلامی است.

آیت‌الله موسوی در پاسخ به این پرسش که ریشه ناهنجاری‌های روابط زن و مرد و خودنمایی چیست، تصریح می‌کند: امروز نگاه غربزی بر برخی تعاملات سایه افکنده است، گاه‌مرد در خیابان‌های شهرانی دارد و برخی زنان نیز با پوشش و آرایش می‌کوشند جذابیت خود را به نامحرم بنمایانند. جلوه‌گری در برابر نامحرم، مصداق آزادی شمرده نیست؛ زیرا زمینه‌ساز لغزش و انحراف دیگران می‌شود. خود آرایی برای خویش، خانواده و همسر نه‌تنها ایرادی ندارد، بلکه مستحب است؛ اما کشاندن جذابیت زنانه به

گفت‌وگو

نگاهی به جایگاه و دوری از تجمل در گفت‌وگو با آیت‌الله سیدیاسین الموسوی، امام جمعه بغداد

پاسخ سیره فاطمی به دغدغه‌های امروز

مریم احمدی شیروان | بیستم جمادی‌الثانی، سالروز میلاد بانویی است که در وجود او، ساحت قدسی آسمان با حیات خاکی بشر پیوند خورد؛ بانویی که تأمل در ارزش خلقت و مرتبه روحانی‌اش، فهم ما را از معنای حقیقی انسان کامل عمیق‌تر می‌کند. حضرت فاطمه زهرا(س) در منطق معارف اسلامی، مظهر عزت و جایگاه حقیقی زن است؛ الگویی که بر تاریکی جاهلیت دیروز و نگاه‌های ابزاری امروز خط بطلان می‌کشد. در کنار این مقام والای معنوی، سیره زندگی آن حضرت، از پاسداشت عفاف و سلامت اخلاق عمومی گرفته تا ساده‌زیستی و دوری از تجمل، تراز روشنی پیش پای جامعه و به‌ویژه خانواده‌های صاحبان مسئولیت می‌گذارد. به همین مناسبت، گفت‌وگو با آیت‌الله سیدیاسین الموسوی، امام جمعه بغداد و استاد برجسته حوزه علمیه نجف اشرف را می‌خوانید.

طرافت حیای فاطمی و ترازوی زیست مسئولان

او سیره حیای حضرت زهرا(س) را نقطه مقابل این رفتارها دانسته و یادآور می‌شود: در «کشف الغمه»، «بحارالانوار»، «وسائل الشیعه» و «تکنز العمال» اربلی، حضرت زهرا(س) تا زمان جایگاهی داشت که پیامبر(ص) درنزدش آمدند و فرمودند: «أَلَا أُدُلُّكُمَا عَلَى خَيْرٍ مِمَّا سَأَلْتُمَا؟ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا، فَسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَاحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ»؛ یعنی آیا بهتر از خواسته‌تان به شما نشان ندهم؟ هنگام خواب، ۳۳ بار سبحان‌الله، ۳۳ بار الحمدلله و ۳۴ بار الله‌اکبر بگویید که از خادم بهتر است. حضرت زهرا(س) به عنوان دختر رسول خدا(ص)، زیستی انسانی داشت و در تعامل زن و مرد سرمشق ماست. خداوند در آیه ۲۱ سوره «احزاب» می‌فرماید: «لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ»؛ یعنی بی‌تردید در پیامبر خدا(ص) برای شما سرمشقی نیکوست؛ و در کنار پیامبر(ص) و امامان(ع)، حضرت زهرا(س) نیز الگوی جامعه اسلامی است.

آیت‌الله موسوی در پاسخ به این پرسش که ریشه ناهنجاری‌های روابط زن و مرد و خودنمایی چیست، تصریح می‌کند: امروز نگاه غریزی بر برخی تعاملات سایه افکنده است، گاه‌مرد در خیابان‌های شهرانی دارد و برخی زنان نیز با پوشش و آرایش می‌کوشند جذابیت خود را به نامحرم بنمایانند. جلوه‌گری در برابر نامحرم، مصداق آزادی شمرده نیست؛ زیرا زمینه‌ساز لغزش و انحراف دیگران می‌شود. خود آرایی برای خویش، خانواده و همسر نه‌تنها ایرادی ندارد، بلکه مستحب است؛ اما کشاندن جذابیت زنانه به

تسبیحات زهرا(س)؛ اوج بی‌نیازی از دنیا و راز الگو بودن

امام جمعه بغداد با استناد به «صحیح بخاری»، «سنن ابی‌داود»، «علل الشرائع» و «بحارالانوار»، از ماجرای تسبیحات حضرت زهرا(س) می‌گوید: حضرت فاطمه(س) چنان با دستاس گندم آرد می‌کردند که دستانشان زبر و تاول‌زده شد. همه فرش و روانداز خانه ایشان و امام علی(ع)، تنها پوست گوسفندی بود که گاه زیراندز از میهمان و گاه لحاف خودشان و حسنین(ع) می‌شد. در پی درخواست خادم، پیامبر(ص) نزدشان آمدند و فرمودند: «أَلَا أُدُلُّكُمَا عَلَى خَيْرٍ مِمَّا سَأَلْتُمَا؟ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا، فَسَبِّحَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَاحْمَدَا ثَلَاثًا وَثَلَاثِينَ، وَكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلَاثِينَ، فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ»؛ یعنی آیا بهتر از خواسته‌تان به شما نشان ندهم؟ هنگام خواب، ۳۳ بار سبحان‌الله، ۳۳ بار الحمدلله و ۳۴ بار الله‌اکبر بگویید که از خادم بهتر است. حضرت زهرا(س) نیز بی‌درنگ گردنبند را پاره کردند، فروختند و به بهایش کنیزی خریدند و آزاد کردند که موجب خرسندی رسول خدا(ص) شد.

گفت‌وگو

ریحانه عامل نیک | میلاد باسعادت حضرت فاطمه زهرا(س)، دختر گرانی پیامبر اسلام(ص) در تقویم ما به‌عنوان روز مادر و روز زن گرامی داشته می‌شود. این مناسبت فرصتی است تا درباره جایگاه زن و مادر و نقش حضرت زهرا(س) در زندگی امروز بیشتر تعمق کنیم.

به همین مناسبت، باحجت‌الاسلام‌والمسلمین علی‌اکبر نوایی، اسلام سطوح عالی حوزه علمیه خراسان درباره سیره آن حضرت و آموزه‌هایی که می‌تواند برای خانواده‌های امروز راهگشا باشد، گفت‌وگو کرده‌ایم. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه می‌خوانید.

کرامت ذاتی و والایی جایگاه زن در اندیشه اسلامی در مقایسه با جاهلیت کهن و مدرن

نکته نخست به کرامت و والایی زن در اندیشه ناب اسلامی اختصاص دارد؛ زن ذاتاً موجودی برخوردار از ارجمندی، برگزاری و کرامت است؛ وج